HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לקמטרת. מרגז של ספרים ובמגילה (דף כו:) קמטרי דספרי וכן מרגם יונתן ובנגזי ברומים (מזמור לא) מלמין דזהירין מתמין בקמטרין וכן למאכל על המלתחה (מלכים ב י) לנעל בקמטרת: **כללי כסוך לגי דמי.** דהא גלימא נאו כליין הוא: **מחילה עשרה.** ומפ נאו לא ישמע: **לדוכתיה.** במקום מטתו: **נאו לדעמא.** לא נתתי לבי: **כנגד בית הכסא.** בחרוט מרבע לחוץ: **בית המרחץ.** שפינו לותה: **בית המרחץ.** לשון להרחיב הוא: **דפרסתי.** בתפירה היו ופיהם בחרוט מן הגומא והוא בשיפוע והרעי מתגלגל ונופל לגומא: **מתני' זב שראה קרי.** מע"פ שטמא טומאת שבעה משום זיבה ואין טבילה זו מטהרתו מפ"ה לריך טבילה לבדי תורה בתקנת עזרא משום קרי וכן נדה אם נתה להתפלל ר"ת: **שפלטה שכבת זרע.** הרי היא כעובי קרי כלשמעכמן בשיני שלשה ימים על תגבו על תסה (שמות יט) לפי שבשכת זרע מטמא בפליטתו כל שלשה ולאחר מכאן כבר הסריח גנופה ואין רואי עוד להזריע להיות עוד ולד נוגר הימנה וה"פ נדה שפלטה עתה התשמיש שטמאה תמול קודם שרלתה: **ורבי יהודה פוטר.** קס סלקא דעתך השתא הוחיל וטומאת זיבה קודמת והרי הוא טמא טומאה תמורה ואינו מוסרתו בדברי תורה כלאמרינן בפרקין[ד] הזבים והמלוערים מותרים מו לא תתיא טומאת קרי דקילא ותסרה ליה: **גמ'** ולא בר טבילה הוא. לדברי תורה ומע"פ שטומאתו תמורה ואו לא תתי קרי ומלריך ליה:

הדרן עלך מי שמתו

תפלת השחר: עד הערב. עד תסכה: **עד פנא דמעתה.** בגמרא[ב] מפרש לה: **אין לה קבע.** כל הלילה זמנה. ובגמרא[ג] מפרש מאי לשון אין לה קבע:

גמ' מנופה. של קריאת שמע: **נוסיקין.** המקדימין למטות ומחזירים לעשות דבר בזמנו ומעותו מקדימים[ה] לאחר הנץ החמה להתפלל וכי תנן בתמני' למתחרים שלא יאחר יותר מחות שמסס ויילך עבר הזמן: **וכולי עלמא.** של התפללין המאחרין עד חצות יכולין לאחר ואו לא: **בתמתה.** היינו אחר חצות: **אם תימני נומי.** כלומר אם תזיבני בשלתי ממה שאמרנו טעה ולא התפלל ערבית וכו': **וניון דעבר יומו בטל קרבנו.** ואינו מקריבו ביום אחר אם זמנו קבוע כגון מוספים[ו] של כל יום ויום: מבדיל

ספר תורה עושה לו מחיצה. ודוקא ספר תורה וגס בתומשים יש להחמיל כמו בספר תורה אבל בשאר ספרים דיין בכסוי בעלמא: **הדרן עלך מי שמתו**

תפלת השחר עד חצות וכו' תפלת המנחה עד הערב.

אקמטרא א כבכלי בתוך כלי דמי. אמר רבי יהושע בן לוי ס"ת צריך לעשות לו מחיצה עשרה מר זוטרא איקלע לבי רב אשי חזייה לדוכתיה דמר בר רב אשי דמנח ביה ספר תורה ועביד ליה מחיצה עשרה אמר ליה כמאן כרבי יהושע בן לוי דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא אמר ליה [ב]לאו אדעתאי: כמה ירחיק מהן ומן הצואה ארבע אמות: אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא [ג]לא שנו אלא לאחוריו אבל לפניו מרחיק מלא עיניו [ד]וכן לתפלה איני והא אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא עומד אדם בנגד בית הכסא ומתפלל הכא במאי עסקינן בבית הכסא שאין בו צואה איני והאמר [ה]רב יוסף בר חנינא [ו]בית הכסא שאמרו אע"פ שאין בו צואה ובית המרחץ שאמרו אע"פ שאין בו אדם אלא הכא במאי עסקינן בחדתי [ז]והא מיבעי ליה לרבינא [ח]הזמינו לבית הכסא מהו יש זימון או אין זימון כי קא מיבעי ליה לרבינא למיקם עליה לצלויי בגויה אבל בנגדו לא אמר רבא [ט]הני בתי כסאי דפרסאי אע"ג דאית בהו צואה כסתומין דמו: **מתני'** [י]זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע והמשמשת שראתה נדה [יא]צריכין טבילה ורבי יהודה (יב) פוטר: **גמ'** איבעיא להו בעל קרי שראה זיבה לר' יהודה מהו כי פטר רבי יהודה התם בזב שראה קרי דמעיקרא לאו בר טבילה הוא אבל בעל קרי שראה זיבה דמעיקרא בר טבילה הוא מחייב או דילמא לא שנא תא שמע המשמשת וראתה נדה צריכה טבילה ורבי יהודה פוטר והא משמשת וראתה נדה בבעל קרי שראה זיבה דמיא וקא פטר רבי יהודה ש"מ תני רבי חייא בהדיא בעל קרי שראה זיבה צריך טבילה ורבי יהודה פוטר.

הדרן עלך מי שמתו

תפלת השחר עד חצות ר' יהודה אומר [יב]עד ד' שעות תפלת [יג]המנחה עד הערב רבי יהודה אומר עד פלג המנחה תפלת הערב אין לה קבע [יד](ר' יהודה אומר עד ז' שעות): **גמ'** ורמינהו מצותה [טו]עם הנץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום כי תניא ההיא לותיקין [טז]דא"ר יוחנן ותיקין היו גומרים אותה עם הנץ החמה וכ"ע עד חצות ותו לא והאמר רב מרי בריה דרב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן [יז]טעה ולא התפלל ערבית מתפלל בשחרית שתים [יח]שחרית מתפלל במנחה שתים כולי יומא מצלי ואזיל עד חצות יהבי ליה שכר תפלה בזמנה מכאן ואילך [יט]שכר תפלה יהבי ליה שכר תפלה בזמנה לא יהבי ליה איבעיא להו טעה ולא התפלל מנחה מהו שיתפלל ערבית ב' את"ל טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום דחד יומא הוא דכתיב [כ]ויהי ערב ויהי בקר יום אחד אבל הכא תפלה במקום קרבן היא וכיון דעבר יומו [כא]בטל קרבנו או דילמא כיון דצלותא רחמי היא כל אימת דבעי מצלי ואזיל ת"ש דאמר רב הונא בר יהודה א"ר יצחק א"ר יוחנן [כב]טעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית ב' ואין בזה משום דעבר יומו בטל קרבנו מיתיבי [כג]מעות [כד]לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות [כה]מעות לא יוכל לתקון זה שבטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חבריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם א"ר יצחק א"ר יוחנן הכא במאי עסקינן [כו]שבטל במזיד אמר רב אשי דיקא נמי דקתני בטל ולא קתני טעה ש"מ: תנו

א) [שבת נה. ע"ש בפירוש עירובין נט: ביצה כב. קידושין נג. פס: כתובות ס: סנהדרין ה: מנחות לה: חולין נ.], ב) שבת י. [ושם פיסא ר' יוסי], ג) [נדרים ז. שבת יג.], ד) לעיל דף כה:, ה) [ע' תוס' פסחים קז. ד"ה ממון וכו' שני שעתים שנקרא תפלת המנחה], ו) [ע' תוס' נקמן כח. ד"ה ושלן, ז) ע"ש], ח) לעיל דף טו: ולף כה:, ט) מגיהה דף טו:, י) [לעיל כב.], יא) [ע"ש], יב) [נקמן מ:], יג) ממידין, יד) [ע"ש תוס' יומא פו: ד"ה והשתא ותוס' מגיהה ט: ד"ה מן],

1. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד:
בראשית א ה
2. מֵעֹתָיו לֹא יוּכַל לְתַקֵּן וְחִסָּרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת:
קהלת א טו

(א) רש"י ד"ה לותיקין וכו' מקדימין להתפלל לאחר הנץ החמה וכו' תנן, (ב) תום' ד"ה תפלת וכו' מפ"ק דשבת דאינה אלא משש:

א. בתוס' רי"ש כתב, ולא בשאר ספרים, אבל בחומשין שלנו שאין עשויין בגליון צ"ע אם צריך להחמיר ומסתבר שאין צריך. ב. בתוס' ר"ש. הוסיף, או שרא המיינה בפ"ק דשבת לא מטרחי' לי' וכן עלה על מטתו דירושלמי דאין מטריחים אותו שירד.

לאו אדעתאי. לא חיימי זכור, וכיומי פיכו לא סכיכל לי (שבת צה.). **לו:** שונג חיימי (מנחות לה:). **הדרן עלך מי שמתו ותיקין.** מפני עניי ומתפנין מלוה (ע"ל ט:). **שנמנו חבריו לדבר מצוה.** שממנו לו בא עמנו ולא הלך, מלמד שמסר עלמו מלומו מעין, לא יוכל לימנות עוד מלומו מעין, שכבר עשו את המלוה (חגיגה ט:).

כמה ירחיק מהן ומן הצואה ד' אמות. ואסיקנא הא דתנן שצריך להרחיק ממי המשרה וממים הרעים ד' אמות, ה"מ לאחוריו אבל לפניו מלא עיניו, וכן בצואה בק"ש וכן בתפלה. כי קא מיבעיא ליה לרבינא למיקם עליה לצלויי בגויה אבל כנגדו לא. פי', דבית הכסא חדש שאין בו צואה מתפלל אדם כנגדו במקום שהזמינו לבית הכסא, אבל להכנס בתוכו להתפלל אסור. **הני בתי כסאי דפרסאי אע"ג דאית בהו צואה כסתומין דמו.** פי', בורות הפורים בקרקע הם, ופיהם סתום כמין קמור מרודד שהצואה מתגללת בהן, אלו ודאי כסתומות חשובות דאין הצואה נראית בתוכם. **מתני':** **זב שראה קרי ונדה שפלטה שכבת זרע** שהן יושבין בטומאה חמורה וארוע טומאה קלה, והמשמשת שראתה נדה יושבת בטומאה קלה **צריכין טבילה ור' יהודה פוטר.** וכן תני ר' חייא בעל קרי שראה זן[ב] צריך טבילה ור' יהודה פוטר. וקי"ל כרבנן דמצטרכי טבילה בטומאה קלה, ואע"ג דטומאה חמורה השתא אינו עולה לטהרה, אפי' הכי מצוה קבעיב, ש"מ דאמרינן אע"ג דאין בארץ טמאה ואין לנו טהרה לגמרי, צריכין אנו טבילה מכל טומאה דמצוה היא. **סליק פ"ג לפ"ש תפלת השחר עד חצות וכו'.** משנתנו זו תנא קמא ור' יהודה תרוייהו סבירא להו תפלות כנגד תמידים תקנום, דתניגן בהדיא כשם שנתנה תורה קבע לק"ש כך נתנו חז"ל זמן לתפלה. מפני מה אמרו תפלה השחר עד חצות שכן תמיד של שחר קרב עד חצות, ר' יהודה אומר עד ד' שעות, ומפני מה אמרו תפלת המנחה עד הערב שכן תמיד של בין הערבים קרב עד הערב, ור' יהודה אומר עד פלג המנחה. וכמה הוא פלג המנחה י"א שעות חסר רביע. תפלת הערב אין לה קבע. ורבי אלעזר ברבי יוסי אומר עם נעילת שערים. א"ר אלעזר ב"ר יוסי אבא היה מתפלל אותה עם נעילת שערים. תפלת המוספים כל היום. פי' פלג מנחה דקאמר ר' יהודה, מה שנשאר מתשע שעות ומחצה עד סוף היום, והוא שתי שעות ומחצה, כשתחלק שתי שעות ומחצה לשני חלקים יבא בכל חלק שעה ורביע, כשתוסיף שעה ורביע על תשע שעות ומחצה שהן זמן קריבת התמיד כדתנן וקרב בתשע ומחצה, הוא סוף פלג ראשון. וקי"ל עד ועד בכלל. **שמעינן** מינה דרבנן סברי כל היום כשר

קבה א [טוש"ע או"ח סי' מ סעי' ג וסי' רמ סעי' ו ויו"ד סי' רפ סעי' מז]:
ב מיי' פ"י מהל' ק"ש הלכה ז טוש"ע או"ח סימן רמ סעיף ו [ויו"ד שם]:
קבו ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הל' מ' טוש"ע או"ח סי' עמ סעיף ג:
ד [מיי' פ"ד מהל' תפלה הל' ז טוש"ע או"ח סי' ס סעי' ט]:
קבז ה מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ג' טוש"ע או"ח סימן פג סעיף ג:
קבח ו מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ב:
קבט ז טוש"ע שם סעיף ד:
קל ח מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ח ופ"ד מהל' תפלה הל' ה [ממא עמין יח טוש"ע או"ח סי' פמ]:
א ט י מיי' פ"ג מהל' תפלה הלכה ג טוש"ע או"ח סי' פט סעיף ג:
ב כ מיי' שם הלכה ט ממא עמין שם טוש"ע או"ח סי' קח סעיף ב:
ג ל מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
ד מ מיי' שם הל' ו טוש"ע או"ח סי' פט סעיף ג:
ה ס מיי' שם הל' ט טוש"ע או"ח סי' קח סעיף ב:
ו ע פ מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סי' קח סעיף ז:

להקרבת תמידין, של שחר עד חצות, ושל בין הערבים עד הערב. ור' יהודה סבר אין הקרבת תמידין כשר אלא שמונה שעות ועוד ביום. תמיד של שחר היה נשחט משיאור המזרח, ומצאנו שהיו שוחטין אותו ומקרים אותו ומוליכין האיברים ומולחין אותן, ועדיין לא היה הנץ החמה, דתנן הלכו ונתנום מחצי כבש ולמטה ומלחום וירדו ובאו ללשכת הגזית לקרות את שמע. ותנן הילני אמו עשתה בברשת של זהב, תאנא כשחמה זורחת יוצאין ממנה ניצוצות וירדין שתגיע זמן ק"ש. ומקשינן ורמינהי הקורא את שמע עם אנשי משמר ועם אנשי מעמד לא יצא ידי חובתו מפני שאנשי משמר משכימין ואנשי מעמד מאחרין. ופריק אביי נברשת זו עשויה לידע שאר עמא דבירושלים זולתי אנשי משמר. נחבור שהיה נשחט תמיד של שחר קודם הנץ החמה, והיה מעת לזריחת השמש עד סוף ד' שעות כשר להקריבו, שהם ד' שעות ועוד משעת שחיטתו עד זמן הקרבתו. וזה טעם ר' יהודה. ופסק רב כהנא הלכה כר' יהודה. וסבר ר' יהודה כשם שאין לתמיד של שחר הכשר ביום להקרבתו מעת שחיטתו, אלא עד ד' שעות ועוד, כך לתמיד של בין הערבים אין לו מעת שחיטתו, והוא מכי ינטו צללי ערב כשר להקרבתו אלא ד' שעות ועוד ביום, כשיעור תורת תמיד של שחר, מחצי שביעית שהיא כשרה לשחיטתו. כדתנן חל ערבי פסחים להיות בערב שבת נשחט בשש שעות ומחצה, נמצא מחצי שעה שביעית שהוא כשרה לשחיטתו עד ד' שעות ועוד, שהוא זמן הקרבתו, י"א שעות חסר רביע ביום. וזה חשבתנו, חצי שעה שביעית ושמינית ותשיעית ועשירית וחצי שעה מי"א, הרי ד' שעות שלמות, הוסף רביע שעה כנגד שעה משהאיר המזרח עד הנץ החמה שהוא יותר מד' שעות בתמיד של שחר. ונמצאו חכמים ור' יהודה חלוקים בזה הדרך, רבנן דיי"ל שנים ליום עולה תמיד, מלמד שכל היום כשר לתמידים, הילכך מחלקים לשני התמידים היום כולו, עד חצות לתמיד של שחרית, ומחצות ועד הערב לתמיד של בין הערבים, והתפלה כנגד התמידין. ור' יהודה הוה דיי"ל האי דאי קרא את הכבש אחד תעשה בבקר, ומפיק לה מן התורה דעד ארבע שעות הוא בקר, כמו שהוא לענין המן, וסבר הכשר התמיד עד ארבע שעות ביום מעת הנץ החמה עד סוף הקרבתו, ומאחר כן אסור שכבר עבר הבקר, ונמצא הכשר תמיד של שחר מעת שחיטתו עד סוף הקרבתו ד' שעות ועוד. ומצאנו מצות תמיד של בין הערבים מכי ינטו צללי ערב, והוא מכי מטי חצי שעה שביעית ביום, וסבר ר' יהודה דההתורה אמרה שנים ליום עולה תמיד, כמצות תמיד של שחר ד' שעות ועוד, כך מצות תמיד של בין הערבים ד' שעות ועוד ביום, ומאחר כן אסור. וזה שכתב שנים ליום עולה תמיד, למעט הקרבתו בערב. הילכך כיון דלגבי תמיד הוכשר עד י"א שעה חסר רביע שהוא משעת שחיטתו עד סוף הכשר הקרבתו כמו שפירשנו למעלה, ומ"א שעות חסר רביע אסור שכבר עבר זמנו וכלילה חשיב, גם תפלת המנחה מצותה כמצות התמיד, ומעת שעבר זמן התמיד והוא עבר יומא בטל קרבנו, גם התפלה כיוצא בו. ור' יהודה והרבה מן החכמים שהיו מתפללין תפלת המנחה בעונתה בין מנחה גדולה ובין מנחה קטנה, ומ"א שעות חסר רביע היו